

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ
ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΕΡΕΥΝΗΣ

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2005

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΔΙΑΛΕΚΤΩΝ ΚΑΙ ΙΔΙΩΜΑΤΩΝ - Ι.Α.Ν.Ε.

Α. Λεξικογραφικό έργο

1. Το έρευνητικό προσωπικό συνέταξε λήμματα που θα αποτελέσουν τον 6^ο τόμο του Λεξικού.

2. Οργάνωσε σε μορφή Έπιτομών το γλωσσικό ύλικό που έχει ένταχτει στο ολοκληρωμένο από το 2004 Ηλεκτρονικό Λημματολόγιο. Ολοκληρώθηκαν και σελιδοποιήθηκαν 240.761 λήμματα των γραμμάτων (π, σ, γ, φ).

3. Συνεργάστηκε με το Institut für Österreichische Dialekt - und Namenlexika, Austrian Academy of Sciences, για ανταλλαγή τεχνογνωσίας στο γλωσσικό τομέα. Η κ. Evelin Wandl-Vogt επισκέφθηκε το Κέντρο στο πλαίσιο της σύναψης συμφωνίας μεταξύ της Ακαδημίας Αθηνών και της Αυστριακής Ακαδημίας.

4. Πραγματοποιήθηκαν οι έρευνητικές αποστολές για συλλογή γλωσσικού ύλικού στους νομούς Κυκλάδων, Μεσσηνίας, Ηρακλείου, Εύβοίας, Δωδεκανήσου, Μυτιλήνης, Αιτωλοακαρνανίας, Αρκαδίας, Αργολίδας και στο νησί των Κυθήρων.

5. Προγράμματα

α) Ολοκληρώθηκαν τα Προγράμματα «Έλληνικός Λόγος V και VI», τα όποια χρηματοδοτήθηκαν από την Ακαδημία.

β) Έξελίσσεται το έγκριθέν από το Υπουργείο Πολιτισμού στο πλαίσιο του επιχειρησιακού Προγράμματος Κοινωνία της Πληροφορίας 2000-2006 «Μνημεία Έλληνικού Λόγου».

6. Συνέδρια

α) Τò Κέντρο σέ συνεργασία με τήν Ἑλληνική Ὀνοματολογική Ἐταιρεία, τήν Ἐταιρεία Τηνιακῶν Μελετῶν καί τò Πανελλήνιο Ἴερò Ἰδρυμα Εὐαγγελιστρίας Τήνου, πραγματοποίησε Συνέδριο στήν Τήνο, τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 2005, με θέμα: “Ὀνοματολογικά Κυκλάδων”.

β) Οἱ ἐρευνητές ἐκπροσώπησαν τò Κέντρο με τή συμμετοχή τους σέ πολλὰ ἐπιστημονικά συνέδρια.

7. Ἐκδοτικό Ἔργο

Τò Κέντρο ἐξέδωσε α) τὸν 25^ο τόμο τοῦ Λεξικογραφικοῦ Δελτίου, καί

β) τὰ Πρακτικά τοῦ Ὀνοματολογικοῦ Συμποσίου “Ὀνοματολογικά νομοῦ Εὐβοίας”.

Β. Τò Ἀρχεῖο Τοπωνυμίων καὶ Κυρίων Ὀνομάτων

α) Τροφодότησε τήν ἠλεκτρονική Βάση Δεδομένων τοῦ Ἑλληνικοῦ Τοπωνυμικοῦ με 3000 νέα τοπωνύμια.

β) Καταγράφηκε μέρος τοπωνυμικοῦ ὕλικου ἀπὸ τὸ νομὸ Εὐάνθης.

[Ἐλευθερία Γιακουμάκη]

**ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ**

Έπιτόπια έρευνα - Λαογραφικές αποστολές

Οί έρευνητές του Κέντρου πραγματοποίησαν τες έντεταλμένες αποστολές τους για έπιτόπια έρευνα στους νομούς Λακωνίας (Έλευθέριος Άλεξάκης), Δωδεκανήσου (3 έρευνητές: Μαρία Άνδρουλάκη, Μαριλένα Παπαχριστοφόρου, Βασιλική Χρυσανθοπούλου), Χανίων (Παναγιώτης Καμηλάκης), Τρικάλων (Ευάγγελος Καραμανές), Ζακύνθου (Ευστάθιος Μακρής), Μαγνησίας (Αικατερίνη Πολυμέρου-Καμηλάκη), Αιτωλοακαρνανίας (Ζωή Ρωπαίτου), Λέσθου (Μιράντα Τερζοπούλου), Κερκύρας (Έλένη Ψυχογιού), Βοιωτίας (Άνδρομάχη Οικονόμου).

Άρχαιο Χειρογράφων

Κατά τή διάρκεια του έτους 2005 εισήχθησαν στο Άρχαιο του Κέντρου 16 χειρόγραφα συνολικού όγκου 5.708 σελίδων ποικιλής ύλης.

Μουσική Συλλογή

Τό Κέντρο Λαογραφίας απέκτησε από δωρεά τής Έλένης Ντάλλα, κληρονόμου του μουσικοδιδάσκαλου Κωνσταντίνου Α. Ψάχου (1866-1949), μοναδικό ήχητικό Άρχαιο αποτελούμενο από 96 κυλίνδρους φωνογράφου Edison. Οί 44 εξ αυτών περιέχουν ήχογραφήσεις δημοτικών τραγουδιών και εκκλησιαστικών μελών που πραγματοποίησε ό ίδιος ό Ψάχος τή δεκαετία του 1910, είτε καταγράφοντας σε έπιτόπιες αποστολές, είτε εκτελώντας ό ίδιος κάποια κομμάτια. Τό υπόλοιπο ύλικό είναι ποικίλο (έμπορικές ήχογραφήσεις τής έποχής, άριες, άραβικά όργανικά και ξένη μουσική). Οί ήχογραφήσεις αυτές είναι ανάμεσα στις παλαιότερες (άν όχι οι παλαιότερες) σωζόμενες από τό χώρο τής παραδοσιακής μουσικής. Προέρχονται από μία έποχή, κατά τήν όποία δέν είχε διαδοθεί ούτε τό γραμμόφωνο ούτε τό ραδιόφωνο στην Έλλάδα και περιέχουν, ως εκ τούτου, εκτελέσεις άπαλλαγμένες από κάθε έξωτερική επίδραση. Οί κύλινδροι θά αντιγραφούν, στο Φωνογραφικό Άρχαιο τής Αύστριακής Άκαδημίας Έπιστημών (Österreichische Akademie der Wissenschaften - Phonogrammarchiv).

Μουσειακή Συλλογή

Παρελήφθη από την Έλληνική Λαογραφική Έταιρεία ή Συλλογή αντικειμένων της αείμνηστης Αγγελικής Χατζημιγάλη για φύλαξη και έκθεση. Στο Κέντρο έχουν επίσης δοθεί για χρήση και φύλαξη τὰ υπόλοιπα αντικείμενα της ίδιας Συλλογής, τὰ ὁποῖα ἐκτίθενται ἐδῶ καὶ πολλὰ χρόνια στὸ «Σπίτι τῆς Ἀγγελικῆς Χατζημιγάλη» τοῦ Δήμου Ἀθηναίων.

Ἐπαινοὶ Συλλογέων Λαογραφικοῦ ὕλικου

Στὸ Κέντρο Λαογραφίας εἰσήχθησαν 12 χειρόγραφα ἐκτάσεως 4.900 σελίδων. Περιέχουν ποικίλη ὕλη, φωτογραφικὸ ὕλικὸ καὶ ἠχογραφήσεις. Ἐπαινήθηκαν γιὰ τὶς συλλογές τους: 1. Ὁ Γεώργιος Ι. Σμπῶκος, ἐκπαιδευτικὸς, τέως δήμαρχος Ἀνωγειῶν νομοῦ Ρεθύμνης. Τόμος Α': «Ἡ ποιμενικὴ ζωὴ τῶν Ἀνωγειανῶν», σελ. 475. Τόμος Β': «Οἱ τόποι μας διηγούνται τὴν ἱστορία τους. Τὰ τοπωνύμια τῶν Ἀνωγειῶν», σελ. 353. 2. Ἡ Ἄντρη Κωνσταντίνου, φιλόλογος γιὰ τὴ «Συλλογὴ λαογραφικοῦ ὕλικου ἀπὸ τὸ χωριὸ Πλατανιστάσα, ἐπαρχίας Λευκωσίας Κύπρου», σελ. 959. 3. Ἡ Ἐρασμία - Μαρία Ἀγγελίδου, «Παραμῦθια ἀπὸ τὴ Λέρο καὶ παροιμίες, ρητὰ καὶ γνωμικά, πὺ συνηθίζονται στὴ Λέρο». Κατάθεση λαογραφικῆς ὕλης, πὺ ἔχει συγκεντρωθεῖ ἀπὸ τὸ 1960 ἕως σήμερα. Ἄδετα φύλλα, σελ. 169 καὶ ἓνα τετράδιο / εὔρετήριον, σχ. 8ου, 48 φύλλων (98 σελ.). 4. Ὁ Φώτης Χαρ. Βασιλογίου, «Ἱστορίες τοῦ καπετὰν Νίκου Ζουρνάτζη (1926-1967), Μυτιλήνη, Χίος, Πειραιᾶς, Σαλονίκη, Κωνσταντινούπολη, Σμύρνη, Λῆμος, Σάμος, Κάλυμνος, Χαλκιδική, Καβάλα, Ἀλεξανδρούπολη, Γύθειο, Τήνος...», σελ. 124. 5. Ὁ Βασίλειος Δ. Δημόπουλος, «Ἱστορικὰ καὶ λαογραφικὰ στοιχεῖα Ἡραίας Ν. Ἀρκαδίας», σελ. 191.

Ἐκδόσεις

«Ἐπετηρὶς τοῦ Κέντρου Ἐρεύνης τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας», τ. 29, (564 σελίδες) ἀφιερωμένη στὴ μνήμη τοῦ αείμνηστου καθηγητῆ Λαογραφίας Δημητρίου Λουκάτου. Ἡ Ἐπετηρίδα συνοδεύεται ἀπὸ Παράρτημα 250 σελίδων μὲ μελέτες γιὰ τὴν ἐλιά καὶ τὸ λάδι, οἱ ὁποῖες εἶχαν ἀνατεθεῖ σὲ εἰδικούς ἐρευνητές στὸ πλαίσιο τοῦ προγράμματος ΡΑΦΑΕΛ. «Ἐλαιοσοδεῖα. Μελέτες γιὰ τὸν πολιτισμὸ τῆς Ἑλιάς». Παράρτημα τῆς Ἐπετηρίδας τοῦ Κέντρου, 300 σελ., Ἀθήνα 2005.

Προγράμματα

Το Κέντρο ολοκλήρωσε το Πρόγραμμα “ACRINET” στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος “Culture 2000” με την έκδοση των Πρακτικών των συνεδρίων που πραγματοποιήθηκαν σε μία σειρά 6 τόμων και τη δημιουργία του Μουσείου των Ακριτών της Ευρώπης στην Παλαιόχωρα Χανίων Κρήτης.

Έκθεσεις

Η έκθεση «Ελαιάς Έγκώμιον» παρουσιάζει την πολιτιστική, αθλητική, θρησκευτική, καλλιτεχνική, συμβολική, διατροφική και συνολικά την εθνική διάσταση της ελιάς και τους δεσμούς της με τον χώρο και τους ανθρώπους που τον κατοικούν εδώ και χιλιετίες. Οργανώθηκε στο πλαίσιο των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας και φιλοξενήθηκε στο Μέγαρο της Ακαδημίας Αθηνών από 16 Ιουνίου έως 30 Σεπτεμβρίου 2004. Έτυχε των ευμενών σχολίων του Τύπου και του κοινού, Ελλήνων και ξένων. Η προσέλευση του κοινού (15.000 επισκέπτες) υπήρξε άθροα.

Η έκθεση εξετάζει θεματικά ένα προϊόν στη διαχρονικότητά του μέσα από διαφορετικά πεδία προσέγγισης. Ιστορία, αρχαιολογία, γεωγραφία, λαογραφία, καλλιέργεια και τέχνες και περιλαμβάνει έξι θεματικές ενότητες: Μύθοι και αρχαιολογία της ελιάς, Έλιά και αθλητισμός, Ο συμβολισμός της ελιάς, Το τοπίο της ελιάς, Η έλιά και το λάδι στην υγεία και στη διατροφή, Η έλιά στη σύγχρονη ζωή και τέχνη.

Η κάθε ενότητα υποστηρίζεται από κείμενα σε δύο γλώσσες (έλληνικά και αγγλικά) και πολλά εκθέματα. Στα εκθέματα που υποστηρίζουν τις παραπάνω ενότητες συμπεριλαμβάνονται αρχαία, παραδοσιακά και σύγχρονα αντικείμενα, πλούσιο φωτογραφικό υλικό, και εικαστικές δημιουργίες σύγχρονων καλλιτεχνών. Το πλούσιο υλικό παρουσιάζεται με σύγχρονο τρόπο και τη χρήση νέων τεχνολογιών.

Η έκθεση παρουσιάστηκε από 2 Φεβρουαρίου μέχρι 30 Απριλίου 2005 στο εκθεσιακό κέντρο Περιστερίου, Εδναρχου Μακαρίου 1, επίσης στην Πινακοθήκη Κατσίγρα στη Λάρισα, όπου την επισκέφθηκαν 14.000 επισκέπτες (11.000 μαθητές), από τις 11 Οκτωβρίου 2005 έως τις 28 Φεβρουαρίου 2006.

«Οι Ακριτές της Ευρώπης»: Στο πλαίσιο του προγράμματος “ACRINET” / Πολιτισμός 2000 το Κέντρο συνεργάστηκε με το Ύπουργείο Πολιτισμού (Μουσείο Ελληνικών Λαϊκών Οργάνων), το Πανεπιστήμιο της Σορβόνης

(Πάνθεον, Κέντρον Βυζαντινῶν Σπουδῶν καὶ Ἑγγύς Χριστιανικῆς Ἀνατολῆς), τὸ Consejo Superior de Investigaciones Cientificas τῆς Βαρκελώνης, τὸ Ἑλληνικὸ Ἰνστιτοῦτο Βυζαντινῶν καὶ Μεταβυζαντινῶν Σπουδῶν τῆς Βενετίας, τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Σόφιας Βουλγαρίας καὶ τὸν Δῆμον Πελεκάνου Χανίων. Ἐπίσης στὸ πλαίσιο τοῦ ἴδιου προγράμματος πραγματοποιήθηκε τὸ 2004 (ἀπὸ 16-30 Ἀπριλίου) ἔκθεση στὸ Χριστιανικὸ καὶ Βυζαντινὸ Μουσεῖο τῆς Ἀθήνας μὲ θέμα «Οἱ Ἀκρίτες τῆς Εὐρώπης». Ἡ ἴδια ἔκθεση παρουσιάστηκε τὸν Μάιον τοῦ 2004 στὰ Ἰωάννινα σὲ συνεργασία μὲ τὴν Ἑταιρεία Ἡπειρωτικῶν Μελετῶν, στὴν Κάρπαθο, σὲ συνεργασία μὲ τὸν Δῆμον Καρπάθου καὶ στὴ Θεσσαλονίκη στὸ Μουσεῖο Βυζαντινοῦ Πολιτισμοῦ. Τὰ ἐγκαίνια τῆς ἔκθεσης πραγματοποιήθηκαν στίς 4 Σεπτεμβρίου ἀπὸ τὸν Γενικὸν Γραμματέα τοῦ Ἰπουργείου Πολιτισμοῦ. Παράλληλα ἔγινε ὁμιλία τῆς Ἑλένης Γλύκατζη-Ἀρβελέρ μὲ θέμα: «Θεσσαλονίκη: Σταυροδρόμι τῆς Εὐρώπης». Ἡ ἴδια ἔκθεση μεταφέρθηκε στὸ Παρίσι (Μουσεῖο τοῦ Cluny) στίς 20 Μαΐου 2004 καὶ κατὰ τὸ διάστημα Μαρτίου - Ἰουνίου 2005 ἐκτέθηκε στὸ Μουσεῖο τῆς Μεσογείου στὴ Μασσαλία. Τὴν ἔκθεση ἐπιμελήθηκε ἡ ἀρχαιολόγος, μόνιμη συνεργάτρια τοῦ Κέντρου, Λουίζα Καραπιδάκη.

Τὸ Κέντρο Λαογραφίας ὁλοκλήρωσε τὸ Πρόγραμμα "ACRINET" στὸ πλαίσιο τοῦ εὐρωπαϊκοῦ προγράμματος "Culture 2000" μὲ τὴν ἔκδοση τῶν Πρακτικῶν τῶν συνεδρίων.

Συνέδρια

Τὸ Κέντρο Λαογραφίας σὲ συνεργασία μὲ τὸ Κέντρο Ἐρευνας καὶ Ἀνάδειξης Κρητικοῦ Πολιτισμοῦ τοῦ Δήμου Νεάπολης Λασιθίου Κρήτης ὁργάνωσαν συνέδριον μὲ θέμα «Ὁ Κρητικὸς Λαϊκὸς Πολιτισμὸς καὶ κορυφαῖοι Λασιδιῶτες Λαογράφοι τοῦ 20οῦ αἰῶνα» στίς 29 καὶ 30 Ἰουλίου 2005 στὴ Νεάπολη Λασιθίου.

Τὸ Κέντρο συμμετείχε στὸ 14^ο Διεθνὲς Συνέδριον τῆς International Society for Folk Narrative Research στὸ Τάρτου τῆς Ἑσθονίας μὲ θέμα "Folk Narrative Theories and Contemporary Practices". Ἡ διοργάνωσις τοῦ ἐπομένου 15ου συνεδρίου, μὲ ὁμόφωνη ἀπόφασιν, ἀνατέθηκε στὸ Κέντρο Λαογραφίας.

[Αἰκατερίνη Πολυμέρου-Καμηλάκη]

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΟΥ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Κατά τη διάρκεια του 2005 τὸ ἐρευνητικὸ προσωπικὸ τοῦ ΚΕΜΝΕ ἀσχολήθηκε συστηματικὰ μὲ τὸ πρόγραμμα «Ἀρχεῖο Μονῆς Δουσίκου», ποὺ ἀποβλέπει στὴν καταλογογράφηση καὶ τὴ σύνταξη περιλήψεων τῶν ἐγγράφων τῆς Μονῆς Δουσίκου (Τρικάλων Θεσσαλίας). Στὸ πρόγραμμα αὐτὸ ἔλαβαν μέρος ἡ Ὑλγα Ἀλεξανδροπούλου, ὁ Κων. Λαμπρινὸς καὶ ἡ Δέσποινα Βλάμη, ἐνῶ στὴν ἀρχικὴ φάση τῆς ἐργασίας συμμετείχαν καὶ ὁ Κων. Λάμπας, ἡ Πηνελόπη Στάθη, ἡ Ρόδη Σταμούλη καὶ ὁ Χαρ. Καρανάσιος. Ἐπίσης, τὸ ΚΕΜΝΕ, σὲ συνεργασία μὲ τὸ Ἑλληνικὸ Ἰνστιτοῦτο Βυζαντινῶν καὶ Μεταβυζαντινῶν Σπουδῶν Βενετίας, ὀργάνωσε τὸν Ἰανουάριο τοῦ 2005 Ἡμερίδα στὴ μνήμη τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Μανούσου Ἰ. Μανούσακα.

Τὸ ΚΕΜΝΕ, σὲ συνεργασία μὲ τὸ Κέντρον Ἑρεύνης τῆς Ἱστορίας τοῦ Νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ (ΚΕΙΝΕ), προώθησε τὸ πρόγραμμα «Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση καὶ συγκρότηση Ἑλληνικοῦ Κράτους μὲ βάση ἱστορικὰ ἀρχεῖα 18ου-19ου αἰώνα», τὸ ὁποῖο ἐντάσσεται στὸ Πρόγραμμα «Κοινωνία τῆς Πληροφορίας» τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ.

Εἰδικότερα, κατὰ τὸ ἔτος 2005 πραγματοποιήθηκαν οἱ ἐξῆς ἐργασίες:

α) Ὁ Διευδύνων τὸ ΚΕΜΝΕ Κωνσταντῖνος Λάμπας ἀφιέρωσε ἀρκετὸ χρόνον στὸ πρόγραμμα «Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση καὶ συγκρότηση Ἑλληνικοῦ Κράτους μὲ βάση ἱστορικὰ ἀρχεῖα 18ου-19ου αἰώνα». Ἐπίσης, ἀσχολήθηκε μὲ τὴν ἐπιμέλεια τοῦ ὑπὸ ἐκδοσὴ τόμου «Νεοελληνικὴ Ἐπιστολογραφία, 16ος-19ος αἰ.». Ἔλαβε μέρος στὴν Ἡμερίδα «Μνήμη Μανούσου Ἰ. Μανούσακα», μὲ θέμα ἀνακοίνωσης «Τὰ χρόνια τοῦ Μ. Μανούσακα στὸ Μεσαιωνικὸ Ἀρχεῖο», καὶ στὴν Ἐπιστημονικὴ συνάντηση στὴ μνήμη τοῦ Φίλιππου Ἡλιοῦ «Κοινωνικοὶ ἀγῶνες καὶ Διαφωτισμός» (Ρέθυμνο, 14-15 Ὀκτ. 2005), μὲ θέμα ἀνακοίνωσης «Ὁ Κοραῆς καὶ τὰ νεωτερικὰ σχολεῖα τοῦ ἀνατολικοῦ Αἰγαίου».

β) Ἡ ἐρευνητριά Πηνελόπη Στάθη δημοσίευσε ἐργασία μὲ τίτλο «Ὁ Ξ. Α. Σιδερίδης καὶ ἡ ἰδιαίτερη πατρίδα του», στὸν τόμο *Προσωπογραφία Κωνσταντινούπολης*, Ἀθήνα 2005, σ. 141-171. Τὸν Μάιο τοῦ 2005 ἔλαβε ἐξάμηνη ἐρευνητικὴ ἀδεια γιὰ τὸ ἐξωτερικόν, μὲ βάση τὸν νόμο γιὰ τὴν Ἑρευνα (Ν. 1514/1985, ἀρδρὸ 18, παράγρ. 4). Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἀδειᾶς τῆς πῆγε, μετὰ ἀπὸ πρόσκλη-

ση, στο Πανεπιστήμιο La Trobe της Μελβούρνης, όπου παρέμεινε τρεις μήνες και έλαβε μέρος στην έρευνητική διαδικασία του Έθνικου Κέντρου Έλληνικών Μελετών, το οποίο ασχολείται με τους Μικρασιάτες και Κωνσταντινουπολίτες μετανάστες στην Αυστραλία στο τέλος του 19ου αιώνα.

γ) Η έρευνήτρια Ρόδη-Αγγελική Σταμούλη ασχολήθηκε με την έπεξεργασία και μελέτη αρχαιακού υλικού από την Πρέβεζα και τη Λευκάδα.

δ) Η έρευνήτρια Όλγα Αλεξανδροπούλου συνέχισε τις εργασίες της για τον ρωσικό περιηγητισμό στη νοτιοανατολική Ευρώπη και ανατολική Μεσόγειο και για τις έλληνορωσικές σχέσεις στο δεύτερο μισό του 17ου αιώνα.

ε) Ο έρευνητής Χαρίτων Καρανάσιος ασχολήθηκε με το πρόγραμμα του ΚΕΜΝΕ «Άλληλογραφία Άναστασίου Γορδίου». Κατά τη διάρκεια αποστολής στο Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως φωτογράφησε και περιέγραψε τον κώδ. 122 της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης, ο οποίος περιέχει επιστολές του Άναστασίου Γορδίου. Επίσης, κατά τη διάρκεια αποστολής στο Άγιον Όρος εργάσθηκε στη Μονή Ίβήρων για την περιγραφή μέρους των κωδίκων της εν λόγω Μονής. Δημοσίευσε την εργασία «Η συμβολή του Άναστασίου Γορδίου στην κοινωνική και πνευματική ζωή της περιοχής των Αγράφων», στον τόμο *Ό Άναστάσιος Γόρδιος και ή περιοχή των Αγράφων, Πρακτικά Ημερίδας, Μεγάλα Βραγγιανά, 25 Ιουλίου 2004, Αθήνα 2005*, σ. 47-59.

στ) Ο έρευνητής Κωνσταντίνος Λαμπρινός συνέχισε τη μελέτη της νομικο-κοινωνικής και διοικητικής οργάνωσης της μεσαιάς τάξης στην Κρήτη κατά την ύστερη βενετική περίοδο (16ος-17ος αι.), με βάση ποικίλο τεκμηριωτικό υλικό από το Κρατικό Αρχείο της Βενετίας. Έπεξεργάστηκε σημαντικό άριθμό έγγραφων σχετικών με την οργάνωση των προνομιούχων κοινωνικών ομάδων της βενετοκρητικής υπαίθρου (16ος-17ος αι.), με σκοπό τη σύνδεση μελέτης. Σε εξέλιξη βρίσκεται ή μεταγραφή των συμβολαιογραφικών πράξεων του νοταρίου της δουκικής καγκελλαρίας του Χάνδακα Michel Gradonico (τέλη 16ου - αρχές 17ου αι.). Πραγματοποίησε έρευνητική αποστολή στο Κρατικό Αρχείο της Βενετίας, κατά την οποία έντόπισε και μικροφωτογράφησε υλικό σχετικό με την κοινωνία και την οικονομία της βενετικής Κρήτης. Δημοσίευσε εργασία με τίτλο «Άποσκίρτηση από το λατινικό δόγμα και αντίκτυπος στην κοινωνική θέση: Στερήσεις τίτλων βενετικής ευγένειας; Κρήτη, τέλη 16ου-μέσα 17ου αι.», *Θησαυρίσματα 35* (2005), σ. 295-308.

ζ) Η έρευνήτρια Δέσποινα Βλάμη ασχολήθηκε με το πρόγραμμα «Διπλωματία και Έμπόριο στην Ανατολική Μεσόγειο, 17ος-19ος αιώνας». Ειδικότερα,

ολοκλήρωσε την ταξινόμηση του ψηφιοποιημένου υλικού από το Αρχείο Turkey-Levant Company, που βρίσκεται σε μικροταινίες στο KEMNE, ενώ παράλληλα εντόπισε την ακριβή προέλευση του παραπάνω υλικού στον νεοσύστατο φορέα των National Archives Αγγλίας, Ουαλίας και Ήνωμένου Βασιλείου και κατέγραψε αρχειακές πηγές με συναφές περιεχόμενο. Επίσης, μελέτησε την άλληλογραφία των προξένων της Levant Company στη Θεσσαλονίκη (1797-1820), με σκοπό τη συγγραφή άρθρου για το αγγλικό εμπόριο στη Θεσσαλονίκη, το οποίο θα δημοσιευθεί σε προσεχή τόμο του περιοδικού *Μεσαιωνικά και Νέα Έλληνικά*.

Οι πρώην έρευνητές του KEMNE Δημήτριος Τσουγκαράκης και Έλενη Άγγελομάτη-Τσουγκαράκη (καθηγητές στο Ίόνιο Πανεπιστήμιο) ασχολήθηκαν και έφέτος με το πρόγραμμα «Τά μοναστήρια της Ελλάδος. Ι. Τά μοναστήρια της Κρήτης».

Η Γεωργία Βαρζελιώτη, συνεργάτιδα στο Πρόγραμμα «Έλληνική Έπανάσταση και συγκρότηση Έλληνικού Κράτους με βάση ιστορικά αρχεία 18ου-19ου αιώνα», ασχολήθηκε με την αρχειακή περιγραφή και καταλογογράφηση επιστολών από το Αρχείο Κων. Οικονόμου και από τον κώδικα «Επιστολαί διαφόρων» του Ιωάννη Οικονόμου Λαρισσαίου, καθώς και με την καταλογογράφηση των χειρογράφων κωδίκων του Αρχείου Σιδερίδη.

Η Κλεοπάτρα Κοσοβίτσα-Βαρελά, αποσπασμένη στο KEMNE από τη δημοτική εκπαίδευση, ασχολήθηκε με την καταγραφή των χειρογράφων σε μικροταινίες και φωτογραφίες, που απόκεινται στο KEMNE, καθώς και με την καταγραφή των εισερχομένων βιβλίων στη Βιβλιοθήκη του KEMNE.

[Κων. Λάμπας]

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΝΕΩΤΕΡΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Προσωπικό

Κατά τὸ 2005 ἐργάστηκαν στὸ Κέντρο οἱ ἐρευνητὲς Ἑλένη Μπελιᾶ (Διευθύντρια), Κάλλια Καλλιατάκη, Ἑλένη Γαρδίκια-Κατσιαδάκη, Σωτήρης Ριζᾶς, Μαρία Σπηλιωτοπούλου, Ἐλισάβετ Κοντογιώργη, Εὐη Καρούζου, Αἰκατερίνη Μπρέγιαννη καὶ Φωτεινὴ Ἀσημακοπούλου ἐπίσης, ἡ Σεβαστὴ Χρηστίδου ὡς ἀπεσπασμένη ἀπὸ τὴν ἐκπαίδευση. Ἡ κ. Μπελιᾶ ἀποχώρησε τὸν Μάρτιο λόγῳ συνταξιοδότησης καὶ ἀνέλαβε ἡ Κάλλια Καλλιατάκη ὡς Διευθύνουσα.

Δραστηριότητες

Οἱ δραστηριότητες τοῦ Κέντρου κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος ἐκτάθηκαν στοὺς κάτωθι τομεῖς.

Α΄ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

I. Ἐκδόση πηγῶν

Ἐκδόσεις πηγῶν *in extenso*, σὲ περιλήψεις ἢ σὲ βάση δεδομένων.

1. Ἐπιτομὲς τῆς σειρᾶς *General Correspondence / Greece* τῶν ἀρχείων τοῦ *Foreign Office* (σειρὰ F.O. 32 / Greece) (ὑπεύθυνη: Εὐη Καρούζου συνεργάτης: Χρῆστος Λούκος).

Ἄρχισε ἡ ἐκτύπωση τοῦ τόμου Ε', ὁ ὁποῖος περιέχει σὲ περιλήψεις τὶς ἐκδόσεις τῆς πρεσβείας καὶ τῶν προξενείων τῆς Μ. Βρετανίας στὴν Ἑλλάδα πρὸς τὸ *Foreign Office*, καθὼς καὶ τὶς ὁδηγίες τοῦ τελευταίου, κατὰ τὰ ἔτη 1840-1841. Συνεχίσθηκε ἡ σύνταξη τῶν εὐρετηρίων. Στὴ σύνταξη τοῦ χρονολογικοῦ εὐρετηρίου βοήθησε ὁ κ. Ἰωάννης Γεωργόπουλος.

2. Ἀπομνημονεύματα τοῦ σμυρναίου ἐμπόρου Διονυσίου Μαρκοπούλου (1829-1905) (ὑπεύθυνη: Κάλλια Καλλιατάκη).

Συνεχίσθηκε ἡ ἐπεξεργασία καὶ ὁ σχολιασμὸς τῶν ἐνδυμημάτων τοῦ Δ. Μαρκοπούλου ἀπὸ τὴν οἰκογενειακὴ, ἐπαγγελματικὴ καὶ κοινωνικὴ ζωὴ του στὴ Σμύρνη, ὅπου δραστηριοποιήθηκε ὡς ἔμπορος, μὲ ἐνεργὴ συμμετοχὴ στὰ κοινοτικὰ καὶ ἐκπαιδευτικὰ πράγματα. Τὸ κείμενο προορίζεται νὰ ἐκδοθεῖ *in*

extenso. Τήν έρευνα για συλλογή πραγματολογικῶν στοιχείων ἀπό τὸ συμριναϊκὸ τύπο διεξήγαγε ἡ κ. Χρηστίδου.

3. Περιγραφικὸς κατάλογος τῆς σειρᾶς General Correspondence/ Turkey τῶν ἀρχείων τοῦ Foreign Office, 1819-1832 (F.O. 78/97-221) (ὑπεύθυνη: Ἐλένη Γαρδίκια - Κατσιαδάκη).

Ὁλοκληρώθηκαν ἡ ἐπεξεργασία τῶν εὔρετηρίων καὶ ἡ ἐκτύπωση τοῦ Β' τόμου τοῦ ἔργου, ὁ ὁποῖος περιέχει ἐνδεικτικὲς περιλήψεις τῶν ἐκδόσεων τῆς πρεσβείας καὶ τῶν προξενείων τῆς Μ. Βρετανίας στὴν Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρατορία πρὸς τὸ Foreign Office κατὰ τὰ ἔτη 1829-1833 (βλ. πιὸ κάτω, «ἐκδόσεις»). Ἡ τυπογραφικὴ ἐπιμέλεια ἔγινε ἀπὸ τὶς κκ. Χριστιάνα Λαζανᾶ καὶ Γεωργία Νέλλα.

4. Ἀρχεῖο τοῦ Ἀλεξάνδρου Λυκούργου, Ἀρχιεπισκόπου Σύρου, Τήνου καὶ Μήλου (1827-1875) (ὑπεύθυνες: Ἐλισάβετ Κοντογιώργη, Φωτεινὴ Ἀσημακοπούλου).

Συνεχίσθηκε ἡ συγκρότηση περιγραφικοῦ καταλόγου, ἤτοι ἡ ἀποδελτίωση, ἡ σύνταξη περιλήψεων καὶ ὁ ὑπομνηματισμὸς τῶν ἐγγράφων τοῦ ἀρχεῖου Ἀλεξάνδρου Λυκούργου, ψηφιοποιημένη μορφή τοῦ ὁποῖου ἐδώρισε στὸ Κέντρο ὁ ἀκαδημαϊκὸς κ. Μιχαὴλ Σακελλαρίου. Διεξήχθη ἔρευνα σὲ ἀρχεῖακὲς συλλογὲς ἐκτὸς Κέντρου γιὰ τὴ συμπλήρωση τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Ἀ. Λυκούργου. Ὁ περιγραφικὸς κατάλογος εἰσάγεται σὲ βάση δεδομένων.

Στὸ ὕλικὸ τοῦ ἀρχεῖου βασίστηκαν δύο ἀνακοινώσεις τῶν ὑπευθύνων τοῦ προγράμματος στὸ ἐπιστημονικὸ συμπόσιο ποὺ διοργάνωσε ἡ Ἰ. Μητρόπολις Σύρου γιὰ τὸν Ἀ. Λυκούργο, καὶ ἓνα ἄρθρο τῆς κ. Κοντογιώργη. Ἀντικείμενό τους, ἡ δράση τοῦ ἱεράρχη στὸ θέμα τῆς προσέγγισης τῆς Ἀνατολικῆς μετὴν Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία καὶ στὸ θέμα τοῦ βουλγαρικοῦ σχίσματος.

5. Χρονολόγιο γεγονότων 1940-1944 (ὑπεύθυνοι: Σωτῆρης Ριζᾶς, Μαρία Σπηλιωτοπούλου).

Ἡ κ. Σπηλιωτοπούλου ἄρχισε τὴν εἰσαγωγὴ στοιχείων στὴν ἠλεκτρονικὴ βάση δεδομένων μετὴν ὁποία συγκροτεῖται σταδιακὰ ἡ ἔκδοση Χρονολόγιο γεγονότων 1940-1944. Ἀπὸ τὰ ἔγγραφα τῆς βρετανικῆς Ὑπηρεσίας Εἰδικῶν Ἐπιχειρήσεων (Special Operations Executive/SOE). Παράλληλα προχώρησε σὲ βιβλιογραφικὴ ἔρευνα, προκειμένου νὰ ταυτίσει τοὺς συντάκτες ἐγγράφων οἱ ὁποῖοι καλύπτονται ὑπὸ ψευδώνυμα.

Γιὰ τὸ σκέλος τοῦ προγράμματος μετὴν τὸ ὁποῖο ἀσχολεῖται ὁ κ. Ριζᾶς βλ. πιὸ κάτω.

6. Ἡ Μεταπολιτευτική Ἐπανάσταση τοῦ 1895 στήν Κρήτη (ὑπεύθυνος: Χρῆστος Λοῦκος).

Ἄρχισε νά ἐτοιμάζεται πρὸς ἐκδόση ἀνέκδοτη ἱστορική ἐργασία τοῦ Ἐλευθερίου Πρεβελάκη ὑπὸ τὸν ὡς ἄνω τίτλο, ἀπὸ χειρόγραφο ἀποκειμένο στὰ κατάλοιπά του, τὰ ὁποῖα ἔχουν δωρηθεῖ στὸ Κέντρο.

II. Προγράμματα τεκμηρίωσης

1. Ἑπτανησιακή προσωπογραφία, 19ος-20ὸς αἰ. (ὑπεύθυνη: Ἐ. Γαρδίκια-Κατσιαδάκη. Συμμετέχει ἡ Αἰκατερίνη Μπρέγιαννη. Συνεργάτις: Μαργαρίτα Νέλλα).

Ἡ κ. Κατσιαδάκη συνέχισε τὴν ἐπίβλεψη τῆς εἰσαγωγῆς τῶν δεδομένων στήν ἠλεκτρονική βάση. Ἡ κ. Μπρέγιαννη συνέχισε τὴν ἔρευνα στήν *Gazzetta Jonia*, ἐντοπίζοντας τὰ ἀξιώματα ποὺ ἀναλαμβάνουν οἱ ἑπτανήσιοι ἐπὶ βρετανικῆς προστασίας καὶ συμπληρώνοντας τὰ λήμματα ἄλλων προσώπων. Ἡ κ. Μ. Νέλλα συνέχισε τὴν ἀποδελτίωση τῆς *Θρησκευτικῆς καὶ Ἡθικῆς Ἐγκυκλοπαιδείας*, τῶν *Κεφαλληνιακῶν Συμμίκτων* τοῦ Ἡ. Τσιτσέλη καὶ τοῦ *Παγκοσμίου Βιογραφικοῦ Λεξικοῦ* τῆς Ἐκδοτικῆς Ἀθηνῶν, γιὰ τὴ συλλογὴ βιογραφικῶν καὶ ἐργογραφικῶν στοιχείων ἀναφερόμενων σὲ πρόσωπα ἑπτανησιακῆς καταγωγῆς.

2. Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση καὶ συγκρότηση τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους. Μὲ βάση ἱστορικά ἀρχεῖα τοῦ 18ου καὶ 19ου αἰώνα.

Τὸ πρόγραμμα ἐκτελεῖται ἀπὸ κοινοῦ μὲ τὸ Κέντρον Ἑρέυνης τῆς Ἱστορίας τοῦ Μεσαιωνικοῦ καὶ Νέου Ἑλληνισμοῦ. Συνεργάζονται οἱ κκ. Χ. Λαζανά καὶ Γ. Νέλλα ὑπὸ τὴν ἐποπτεία τοῦ Διευθύνοντος τοῦ ΚΕΜΝΕ κ. Κωνσταντίνου Λάππα. Ἡ χρηματοδότηση προέρχεται ἀπὸ τὸ εὐρωπαϊκὸ πρόγραμμα «Κοινωνία τῆς Πληροφορίας».

Συνεχίσθηκε ἡ εἰσαγωγὴ τῶν ἐγγράφων τοῦ ἀρχείου Ἰωάννου Κωλέττη (1788-1847) σὲ βάση δεδομένων ὑπὸ μορφή περιγραφικοῦ καταλόγου, σύμφωνα μὲ ἤδη ὑπάρχουσα ἀποδελτίωση. Ὁλοκληρώθηκε ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ ἔως τὸ 1827 ὕλικου γιὰ τὸ ὁποῖο ὑπάρχουν περιλήψεις τῶν ἐγγράφων (6300 καταγραφές) καὶ ἄρχισε ἡ σύνταξη περιλήψεων γιὰ τὸ ὑπόλοιπο ὕλικό.

III. Προγράμματα συνδετικά

1. Χρονολόγιο γεγονότων 1940-1944 (ὑπεύθυνοι: Σωτήρης Ριζᾶς, Μαρία Σπηλιωτοπούλου).

Ο κ. Ριζάς άρχισε τήν έπεξεργασία του διαδέσιμου στο Κέντρο ύλικού για τή σύνταξη μονογραφίας με τίτλο *Τό Γραφείο Στρατηγικών Υπηρεσιών των Ηνωμένων Πολιτειών (Office of Strategic Services/OSS) στην κατεχόμενη Ελλάδα, 1942-1944*. Τό ειδικού ενδιαφέροντος για τό θέμα άρχειακό ύλικό, τό όποιο έντόπισε ό κ. Ριζάς κατά τήν έρευνητική του άδεια στην Άμερική, παραγγέλθηκε από τό Κέντρο και παραλήφθηκε στα τέλη του διαρреυσαντος έτους.

Για τό σκέλος του προγράμματος με τό όποιο ασχολείται ή κ. Σπηλιωτοπούλου βλ. πιό πάνω.

2. Η διαμόρφωση του γαιοκτητικού συστήματος στην Ελλάδα και ή βρετανική διπλωματία, 1833-1843 (ύπεύθυνη: Εύη Καρούζου).

Συνεχίσθηκε ή έρευνα για τή συλλογή ύλικού. Αποδελτιώθηκαν οι ύπό έκδοση επιτομές έγγράφων που αναφέρονται στο καθεστώς γαιοκτησίας και τις πωλήσεις των πρώην τουρκικών κτημάτων.

3. Όψεις του άστικού και άγροτικού χώρου στα Έπτάνησα: μέσα 19ου-άρχες 20ου αιώνα (ύπεύθυνη: Αίκατερίνη Μπρέγιαννη).

Άρχισε ή αποδελτίωση ύλικού από τήν *Gazzetta Jonia* και τόν έπτανησιακό τύπο έν γενεί αναφερόμενου στην οίκονομία και τά δημοσιονομικά του Ηνωμένου Κράτους των Ιονίων Νήσων και συντάχθηκε τό εισαγωγικό κεφάλαιο έν σχεδίο.

Στό ως άνω ύλικό βασίστηκε ανακοίνωση της ύπεύθυνης του προγράμματος σε συνέδριο που έλαβε χώρα στη Σικελία. Η ανακοίνωση είχε ως θέμα τις άφηγήσεις μεσογειακών τοπίων από έπτανησίους λογοτέχνες (Σολωμό, Πολυλά και Θεοτόκη).

Β. ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΚΑΙ CD ROM ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ «Η ΕΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΤΑΝΗΣΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, 1864-2004» (ύπεύθυνες: Έ. Μπελιά, Έ. Γαρδία-Κατσιαδάκη).

Τό Συνέδριο διοργανώθηκε τό 2004 από τή Βουλή των Έλλήνων και τήν Ακαδημία Αθηνών με τήν ευθύνη του Κέντρου. Η όλη διοργάνωση, συμπεριλαμβανομένων των Πρακτικών και του CD, χρηματοδοτήθηκε από τή Βουλή των Έλλήνων. Κατά τό διαρреυσαν έτος ολοκληρώθηκε ή σύνταξη του cd rom με τίτλο «Έπτάνησα: χώρος, ιστορία, πολιτισμός, πρόσωπα, 19ος-20ος αι.». Στην έπιλογή του ύλικού και τή σύνταξη των κειμένων συνεργάσθηκαν οι κκ. Μπελιά, Κατσιαδάκη, Μπρέγιαννη, Λαζανά, Γ. Νέλλα και έξωτερικοί έπιστημονικοί συνεργάτες.

Γ. ΕΚΔΟΣΕΙΣ

1. Eleftherios Prevelakis, Helen Gardikas Katsiadakis (eds.), *Correspondence Between the Foreign Office and the British Embassy and Consulates in the Ottoman Empire, 1821-1833. A Descriptive List*, τ. Β', Κέντρον Ἐρεύνης τῆς Ἱστορίας τοῦ Νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ, Ἀθήνα 2005, σσ. 614.

Δ. ΜΙΚΡΟΦΩΤΟΓΡΑΦΗΣΗ ΑΡΧΕΙΩΝ (υπεύθυνη Κ. Καλλιατάκη).

Στὸ πλαίσιο τοῦ προγράμματος μικροφωτογράφησης ἱστορικοῦ ὕλικου ἀπὸ ξένα ἀρχεῖα, τὸ Κέντρο ἔστρεψε τὴν προσοχή του σὲ δύο νέες πηγές. Στὰ διπλωματικὰ ἀρχεῖα τῆς Νάντης κατ' ἀρχάς, στὰ ὅποια ἔχει μεταφερθεῖ ὕλικὸ πρεσβευτικῆς καὶ προξενικῆς ἀλληλογραφίας ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα τοῦ Quai d'Orsay, καὶ ἀπ' ὅπου μικροφωτογραφήθηκαν 91 μικροταινίες τῆς Série C, *Ambassade de France à Constantinople: correspondance politique, départ / correspondance politique arrivée* (ἔτη 1856-1880) καὶ φωτοτυπήθηκε ὁ σχετικὸς κατάλογος. Ἀκολούθως, στὴ συλλογὴ *The Oriental Question, 1840-1900. Files from the Royal Archives, Windsor Castle*, ἣ ὅποια καὶ μικροφωτογραφήθηκε στὸ σύνολό της (38 μικροταινίες, συνοδευόμενες ἀπὸ ἔντυπο κατάλογο).

Ἐπίσης, μικροφωτογραφήθηκαν: ὕλικὸ ἀναφερόμενο στὴν ἀμερικανικὴ ὑπηρεσία *Office of Strategic Services (1942-1944)* (9 μικροταινίες) ἀπὸ τὰ *National Archives* τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν· ἐκδόσεις τοῦ ἀγγλικοῦ προξενείου Σμύρνης πρὸς τὸ *Foreign Office* (ἔτη 1889-1891, 3 μικροταινίες) καὶ τμήματα τοῦ ἀρχείου τῆς ἀγγλικῆς ὑπηρεσίας *Special Operations Executive/SOE* (ἔτη 1939-1946) (2 μικροταινίες) ἀπὸ τὰ *National Archives* τοῦ Λονδίνου· τέλος, ἔντυπα καὶ παλαιῆς ἐφημερίδες (50 μικροταινίες) ἀπὸ τὴ συλλογὴ τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς. Συνολικὰ τὸ Κέντρο ἀπέκτησε 193 μικροταινίες.

[Κάλλια Καλλιατάκη]

**ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ (ΚΕΕΛΓ)**

Τὸ Κέντρον Ἐρεύνης τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς Γραμματείας δημοσίευσε τὶς ἀκόλουθες ἐργασίες:

1) Δημητρίου Κυδῶνη, *Μετάφραση τοῦ Ψευδοαυγουστινείου Soliloquia* (τί ἂν εἶποι ψυχὴ μόνη πρὸς μόνον τὸν Θεόν) Εἰσαγωγή, κείμενο, εὔρετήρια. Άννα Κόλτσιου-Νικήτα (CORPUS PHILOSOPHORUM MEDII Aevi. PHILOSOPHI BΥΖANTINI 11), Ἀθήναι 2005.

2) Γεώργιος Παχυμέρης, *Φιλοσοφία. Βιβλίον ἐνδέκατον. Ἡθικά, ἦτοι τὰ Νικομάχεια*. Editio princeps. Εἰσαγωγή, κείμενο, εὔρετήρια ὑπὸ Κωνσταντίνου Οἰκονομάκου (CORPUS PHILOSOPHORUM MEDII Aevi. COMMENTARIA IN ARISTOTELEM BΥΖANTINA 3), Ἀθήναι 2005.

3) Οἱ ἀντιφωνίες στὰ χορικά τοῦ Αἰσχύλου. Ἰωάννα Παπαδοπούλου (ΠΟΝΗΜΑΤΑ, ἀρ. 6), Ἀθήναι 2005.

Δεκατέσσερα (14) ἄρθρα τῶν ἐρευνητῶν τοῦ ΚΕΕΛΓ ἔγιναν δεκτὰ ἀπὸ ἐπιστημονικὰ περιοδικὰ ἢ σειρὲς τῆς ἡμεδαπῆς καὶ τῆς ἀλλοδαπῆς, ἦτοι “Ἑλληνικά”, “Byzantinische Zeitschrift”, “Byzantion”, “History of Meteorology”, “Quaderni Urbinati di Cultura Classica”, “Oxyrhynchus Papyri”.

[Κωνσταντῖνος Οἰκονομάκος]

ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΟΡΩΝ ΚΑΙ ΝΕΟΛΟΓΙΣΜΩΝ

Το Κέντρο Έρευνας Έπιστημονικών Όρων και Νεολογισμών τὸ ἔτος 2005 συνέχισε τὴν ἀποδελτίωση τοῦ ἡμερήσιου τύπου καὶ ἐπεσήμανε πολλές ξένες λέξεις, ποὺ δὲν ἔχουν ἀκόμη καθιερωθεῖ. Τὸ Κέντρο διατύπωσε τίς ἑλληνικὲς ἀντιστοιχίες τους, ποὺ θὰ προταθοῦν γιὰ καθιέρωση. Ἐνδεικτικὰ ἀναφέρουμε:

banners → λάβαρα, *body language* → σωματικὴ γλώσσα, *break assist* → ὑποβοήθηση πέδησης, *bypass key* → κλειδί παράκαμψης, *cruise control* → σταθεροποιητὴς ταχύτητας, *data mining* → ἀπόκτηση δεδομένων, *day to day* → ἡ καθημερινότητα, *distance learning* → ἐκπαίδευση ἐξ ἀποστάσεως, *Eurostat* → Εὐρωστατιστικὴ, *false alarm* → λάθος συναγερμός, *fencing* → ὕλικὴ ἐπένδυση, *free flight* → ἐλεύθερη πτήση, *gamercycle* → ἠλεκτρονικὸ ποδήλατο, *health club* → κέντρο ὑγείας, *lighting design* → σχεδιασμός φωταγώγησης, *lead in* → εἰσαγωγή, *lighting designer* → σχεδιαστὴς φωταγώγησης, *opening act* → σκηνὴ ἔναρξης, *park and ride* → στάθμευση καὶ ἐπιβίβαση, *pay TV* → συνδρομητικὴ τηλεόραση, *peer to peer (δίκτυο)* → διομότιμο (δίκτυο), *road show* → ἐπίδειξη στὸ δρόμο (γιὰ αὐτοκίνητα), *smart classrooms* → ἐξυπνες τάξεις, *sound proof (παράθυρα)* → ἠχομονωμένα (παράθυρα), *space shuttle* → διαστημικὸ λεωφορεῖο, *test events* → δοκιμαστικὲς διοργανώσεις, *think tank* → δεξαμενὴ σκέψης, *trafficking* → διακίνηση (ἀνθρώπων), *virtual clay* → εἰκονικὸς πηλός.

Τηλεμαρκετίερς → τηλεπωλητές, *βιντεοκλήση* → εἰκονοκλήση (πρὸβλ. εἰκονοτηλέφωνα), *ντελίβερι* → διανομή, *ντελίβερι μπόι* → διανομέας, *προμοτούρ* → περιοδεία προώδησης, *τσέκινγκ* → ἔλεγχος

Ἐπίσης ἀποδελτιώθηκαν ἀπὸ τὸν ἡμερήσιο τύπο ξενόγλωσσοι ὄροι α) ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν καὶ β) οἰκονομίας. Ἐνδεικτικὰ ἀναφέρουμε:

α) *personal fabricator* → προσωπικὸς κατασκευαστὴς, *personal trainer* → προσωπικὸς ἐκπαιδευτὴς, *source code* → βασικὸς κώδικας, *spam* → ἀνεπιθύμητα μηνύματα

β) *fringe benefit* → πρόσθετη ἀμοιβή, *hedging* → ἀντιστάθμιση κινδύνου, *holding* → ἔταιρεία συμμετοχῶν, *lease back* → ὑπενοικίαση, *measured (ποσοστό)* → μετρημένο ποσοστό, *nominated suppliers* → προτεινόμενοι προμηθευ-

τές, omnibus accounts → συλλογικοί λογαριασμοί, outlook → προοπτικές, overweight → πλήρης τοποθέτηση, primary dealers → βασικοί διαπραγματευτές, sale and lease back → πώληση και επαναμίσθωση, support τμήμα → τμήμα υποστήριξης

Έπισημάνθηκαν άδησαύριστοι νεολογισμοί που απουσιάζουν από τα Λεξικά Μπαμπινιώτη (έκδοση 2002) και Τριανταφυλλίδη (έκδοση 1998), καθώς και από το Μεΐζον Έλληνικό Λεξικό (έκδοση 1997), όπως:

Αεροδίκτυο, ακρόβαθρο, αναπτυξιάρχης, άνεμόπλοιο, απένταξη, αποδείωση, άπτική τεχνολογία, άρωματόργανο, βιοκαταναλωτής, βιοπροϊόντα, βιοσωματικός, γηροκόμος, είσφοροαποφυγή, εύρωπροσφυγή, εύρωένταλμα, ήλεκτρενεργός, ήλεκτροδιέγερση, θαλασσοθεραπεία, ιριδοσκόπηση, ίχθυοτοξικότητα, λεωφορειοπειρατής, λεωφορειοπειρατεία, λυματολάσπη, μεγασεισμός, μηχανάνθρωπος, μισθοδικείο, νανοκλίμακα, νιτρορρύπανση, ξενοβιοτικά, οίκοαρχιτεκτονική, οίκοβοηθός, όμοφοβικός, πάροχος, πολυανάπηρος, πολυαντιβιοτικά, ρυπόσημο, τηλεχειρίζομαι, ύπερτοποθέτηση, φαρμακοανθεκτικός, φοροέντυπο, χημειοπροφυλακτικός, χρονοναύλωση.

[Τίτος Η. Γιογάλας]

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΟΣ

I. Στο πλαίσιο του **Νεολιθικού προγράμματος** του Κέντρου, η έρευνήτρια κ. Λαΐα Όρφανίδη-Γεωργιάδη συνέχισε την μελέτη των πήλινων και λίθινων ειδωλίων της συλλογής Α. Μπάστη και άλλων συλλογών στην Θεσσαλία. Για την μελέτη αυτή πραγματοποίησε 20ήμερη επιστημονική αποστολή (29 Ιουλίου-19 Αυγούστου 2005).

II. Στο **Κρητομυκηναϊκό Πρόγραμμα** η έρευνήτρια κ. Δέσποινα Δανιηλίδου συνέχισε την ενημέρωση του γενικού “Βιβλιογραφικού Αρχείου της Προϊστορικής Ελλάδος” που καταρτίζεται στο Κέντρο καθώς και των επί μέρους θεματικών και τοπογραφικών καταλόγων του (προστέθηκαν 250 περίπου νέοι τίτλοι). Επίσης, συμμετέσχε στο έρευνητικό πρόγραμμα της δημοσίευσης των παλαιών ανασκαφών των Μυκηνών υπό την εποπτεία του Ακαδημαϊκού κ. Σπ. Ίακωβίδη. Στο πλαίσιο του προγράμματος αυτού πραγματοποίησε 20ήμερη επιστημονική αποστολή στις Μυκήνες (14 Ιουλίου-2 Αυγούστου 2005) κατά την οποία συνέχισε την καταγραφή, μελέτη και φωτογράφιση του υλικού των ανασκαφών που είχαν διενεργηθεί το έτος 1973 στον χώρο του Θρησκευτικού Κέντρου των Μυκηνών (4.680 όστρακα, 21 ειδώλια και μερικά μικροαντικείμενα). Στις Μυκήνες ασχολήθηκε επίσης με την μελέτη 41 ειδωλίων, τα οποία είχαν βρεθεί στις ανασκαφές των ετών 1964-65 στην βορειοανατολική επέκταση της Ακρόπολης των Μυκηνών, με σκοπό την σύνταξη άρθρου που θα περιληφθεί στον ετοιμαζόμενο τιμητικό τόμο για τον Ακαδημαϊκό κ. Σπ. Ίακωβίδη, του οποίου η ίδια έχει αναλάβει και την επιμέλεια.

Ο έρευνητής κ. Χρήστος Μπουλώτης συνέχισε την ανασκαφική έρευνα στον προϊστορικό οικισμό Κουκονήσι Λήμνου (Οκτώβριος 2005), η οποία εντάσσεται στα προγράμματα της Επιτροπής Ερευνών της Ακαδημίας Αθηνών. Ασχολήθηκε παράλληλα με την κατάρτιση του φωτογραφικού και σχεδιαστικού αρχείου, την εποπτεία της συντήρησης του υλικού και της σχεδίασης των κινητών εύρημάτων, καθώς και με την μελέτη τους.

III. Στο **Κλασσικό Πρόγραμμα** η Διευθύντρια του Κέντρου κ. Μαρία Πιπιλή ασχολήθηκε με την εκπόνηση τεύχους της σειράς *Corpus Vasorum*

Antiquorum που θα περιλαμβάνει τα μελανόμορφα άγγεϊα του Μουσείου Μπενάκη. Όλοκληρώσε την μελέτη των άγγείων που εκτίθενται στο Μουσείο και επέβλεψε την σχεδιάσή τους, και άρχισε την μελέτη των άγγείων των αποδηκών. Ασχολήθηκε επίσης με την συγγραφή τεύχους της ίδιας διεθνούς σειράς που θα περιλαμβάνει άγγεϊα Ίδιωτικών Αθηναϊκών Συλλογών. Τέλος, είχε την γενική έποπτεία τευχών των σειρών Corpus Vasorum Antiquorum και Sylloge Nummorum Graecorum που έτοιμάζουν άλλοι συγγραφείς (βλ. αναλυτικά παρακάτω).

Η έρευνήτρια κ. Βασιλική Μαχαίρα, στο πλαίσιο της εκπόνησης του Καταλόγου των έλληνιστικών γλυπτών της Ρόδου, πραγματοποίησε έπιστημονική αποστολή στη Ρόδο (10-26 Οκτωβρίου 2005), για έλέγχους στα άρχεϊα (ήμερολόγια άνασκαφών, εύρετήρια, φωτογραφικό άρχεϊο) και τις αποδηκές σχετικά με τα γλυπτά που περιλαμβάνονται στον περατωθέντα Α΄ τόμο, καθώς και για την συνέχιση της επίβλεψης φωτογράφησης των γλυπτών του Β΄ τόμου.

IV. Διεθνή Προγράμματα της Ακαδημίας που τελούν υπό την έποπτεία του Κ.Ε.Α.

1. Corpus Vasorum Antiquorum

Κατετέθη προς έκδοση το τεύχος “Ερυθρόμορφα άγγεϊα του Μουσείου Μπενάκη” (υπό Β. Σαμπετάι). Ώς προς το τεύχος “Αττικές μελανόμορφες λήκυθοι του Έθνικου Αρχαιολογικού Μουσείου” (υπό Ε. Στασινοπούλου και Ε. Σερμπέτη), ολοκληρώθηκε και κατετέθη προς έκδοση το τμήμα που είχε αναλάβει η κ. Σερμπέτη και το όποιο θα εκδοθεί χωριστά. Συνεχίσθηκε η έτοιμασία των τευχών: “Άγγεϊα Ίδιωτικών Αρχαιολογικών Συλλογών” και “Μελανόμορφα άγγεϊα του Μουσείου Μπενάκη” (υπό Μ. Πιπιλή), “Άγγεϊα του Αρχαιολογικού Μουσείου Ρόδου” (υπό Α. Λαιμού), “Άγγεϊα του Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης” (υπό Κ. Καθάριου), “Πελίκες του Έθνικου Αρχαιολογικού Μουσείου” (υπό Γ. Καββαδία) και “Άγγεϊα του Μουσείου Έλευσίνος (υπό Μ. Τιβέριου).

2. Tabula Imperii Romani

Ο κ. Σ. Βλίζος ολοκλήρωσε και κατέθεσε τα λήμματα του τεύχους της Κεντρικής Ελλάδος που άφορούν στην Πελοπόννησο.

3. Sylloge Nummorum Graecorum

Κυκλοφόρησε το τεύχος των Γ. Τουράτσογλου και Σ. Ψωμά “Νομισματικό

Μουσείο: Συλλογή Π. Σαρόγλου” (α΄ μέρος - στα αγγλικά) και συνεχίσθηκε ἡ ἔτοιμασία τοῦ β΄ μέρους. Κατετέθη πρὸς ἔκδοση τὸ τεῦχος τῶν Η. Τσούρτη καὶ Μ.-D. Trifiro “Νομισματικὸ Μουσείο: Συλλογὴ Α. Σούτζου” (στα αγγλικά). Συνεχίσθηκε ἡ ἔτοιμασία τῶν τευχῶν “Νομισματικὸ Μουσείο: Συλλογὴ Α. Χρηστομάνου” (β΄ μέρος) (ὑπὸ Μ. Οἰκονομίδου καὶ Π. Τσέλεκα) καὶ “Νομίσματα τῆς Συλλογῆς τῆς Alpha Bank” (ὑπὸ Δ. Τσαγκάρη).

[Μαρία Πιπιλῆ]

ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Στὸ Κέντρο, κατὰ τὸ 2005 ἐργάσθησαν οἱ ἐρευνητὲς κ.κ. Ἰωάννα Μπίθα (διευθύνουσα), Σταματία Καλαντζοπούλου, Ἰωάννης Βιταλιώτης καὶ Ὀλγα Καραγιώργου. Στὰ ἐρευνητικὰ προγράμματα ἐπίσης συνεργάσθησαν οἱ ἀρχαιολόγοι κ.κ. Ἐλένη Παπαβασιλείου, Ἀγγελικὴ Κατσιώτη, καθὼς καὶ ἡ ἀρχιτέκτων κ. Παναγιώτα Ζαχοπούλου καὶ ὁ φωτογράφος κ. Νίκος Κασέρης.

Κατὰ τὸ 2005 τὸ Κέντρο Ἐρευνας τῆς Βυζαντινῆς καὶ Μεταβυζαντινῆς Τέχνης προώθησε τὰ κύρια ἐρευνητικὰ του προγράμματα ποῦ ἀφοροῦν στὴ σύνταξη τῶν Εὐρετηρίων Βυζαντινῶν Τοιχογραφιῶν γιὰ τὰ νησιά Σύμη, Τήλο, Χάλκη καὶ Ρόδο Δωδεκανήσου, καθὼς καὶ τὰ ἀντίστοιχα γιὰ τὴν Κέρκυρα καὶ γιὰ τὰ μνημεῖα τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης. Συνέχισε τὴ σύνταξη σὲ συνοπτικὴ μορφή τοῦ Γενικοῦ Εὐρετηρίου Βυζαντινῶν καὶ Μεταβυζαντινῶν Τοιχογραφιῶν Ἑλλάδος. Γιὰ τὴν προαγωγή τῶν παραπάνω προγραμμάτων πραγματοποίησε τέσσερις ἐρευνητικὲς ἀποστολὲς στὴ Ρόδο, στὴ Σύμη, στὴ Χάλκη, στὴν Κέρκυρα καὶ τὴν Ἀνατολικὴ Μακεδονία καὶ Θράκη μὲ σκοπὸ τὴν ἔρευνα, ἐντοπισμὸ, καταγραφή, ἐπαγγελματικὴ φωτογράφηση καὶ ἀρχιτεκτονικὴ ἀποτύπωση τῶν τοιχογραφημένων ναῶν. Ἐπίσης προσκλήθηκε καὶ συμμετείχε στὶς ἀνασκαφὲς ποῦ διεξάγει τὸ Ἀρχαιολογικὸ Ἰνστιτοῦτο τῆς Ἀλβανικῆς Ἀκαδημίας στὴν περιοχὴ τῶν Ἁγίων Σαράντα μὲ πεδίο ἐργασίας τὴ μελέτη τῶν εὐρισκομένων τοιχογραφιῶν.

Ὅργάνωσε τὴν ἐτήσια διάλεξη τὴν ἀφιερωμένη στὴ μνήμη τοῦ ἱδρυτῆ τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Μανόλη Χατζηδάκη, κατὰ τὴν ὁποία μίλησε ὁ καθηγητὴς κ. Gojko Subotić, μέλος τῆς Σερβικῆς Ἀκαδημίας μὲ θέμα «Ἡ μονὴ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου στὸ Poganovo. Ἱστορία καὶ τέχνη» (Βυζαντινὸ καὶ Χριστιανικὸ Μουσεῖο, 28 Μαρτίου 2005).

Δημοσιεύθηκε σὲ αὐτοτελὲς τεῦχος ἡ ὁμιλία τῆς ἐτήσιας διάλεξης *Μνήμη Μανόλη Χατζηδάκη* τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ καὶ ἐπόπτη τοῦ Κέντρου κ. Παναγιώτη Λ. Βοκοτόπουλου μὲ θέμα «Τὸ Θεῖον Πάθος σὲ πίνακα τοῦ Γεωργίου Κλόντζα» (Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, 18 Μαρτίου 2003).

[Ἰωάννα Μπίθα]